

Uppdrag till Totalförsvarets forskningsinstitut om hur kriminella nätverk påverkar barn och unga i digitala miljöer

Regeringens beslut

Regeringen ger Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) i uppdrag att öka kunskapen om hur en kriminell livsstil marknadsförs i sociala medier och andra digitala miljöer samt hur detta kan påverka barns och ungas attityder till våld och kriminalitet. I uppdraget ingår även att undersöka vilken roll som användningen av sociala medier har i eskaleringen av konflikter i kriminella miljöer. FOI ska även, utifrån vad som framkommer i arbetet med uppdraget, lämna förslag på åtgärder som motverkar denna problematik.

I arbetet med uppdraget ska FOI inhämta synpunkter och kunskap från Brottsförebyggande rådet (Brå), Barnombudsmannen och andra relevanta aktörer samt ta del av internationella erfarenheter på området. FOI ska även samråda med Polismyndigheten, som vid behov ska bidra med de kunskaper och uppgifter som behövs för uppdragets genomförande. Barns och ungas erfarenheter ska beaktas i uppdragets genomförande, till exempel genom dialog med berörda barn och unga.

För uppdraget får FOI under 2025 använda 1 500 000 kronor som ska belasta utgiftsområde 4 Rättsväsendet, anslag 1:14 Bidrag till brottsförebyggande arbete, anslagspost 3 Bidrag till brottsförebyggande arbete – del till Kammarkollegiet. Medlen utbetalas engångsvis efter rekvisition ställd till Kammarkollegiet senast den 1 april 2025. Medel som inte har använts för avsett ändamål ska återbetalas senast den 31 mars 2026 till Kammarkollegiet. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning av använda medel lämnas till Kammarkollegiet. Rekvisition, återbetalning och redovisning ska hänvisa till det diarienummer som detta beslut har. För 2026

beräknas 700 000 kronor tilldelas FOI, under förutsättning att riksdagen anvisat medel för det aktuella anslaget.

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Justitiedepartementet, med kopia till Försvarsdepartementet) senast den 15 oktober 2026.

Skälen för regeringens beslut

Sociala medier och andra digitala tjänster har blivit centrala verktyg i de kriminella nätverkens verksamhet. Krypterade appar och slutna grupper på olika plattformar används för att planera brottsupplägg och rekryteringen av barn och unga till kriminalitet har på senare tid i allt högre utsträckning flyttat online. Samtidigt sprider individer och konton med kopplingar till de kriminella nätverken innehåll med bland annat vapen och våld till tusentals följare i sociala medier och andra digitala miljöer. Marknadsföringen av en kriminell livsstil med status, pengar och makt riskerar att utveckla och förstärka en subkultur med utgångspunkt i en kriminell identitet, inte minst bland barn och unga. Det finns ett behov av mer kunskap om detta och vilka motåtgärder som skulle kunna vidtas av olika aktörer.

Närmare om uppdraget

FOI får mot bakgrund av detta i uppdrag att studera och sammanställa kunskap om hur en kriminell livsstil marknadsförs i sociala medier och på andra digitala plattformar och vad som kännetecknar de miljöer som är mest centrala i sammanhanget. I denna del av uppdraget ingår även att undersöka vilken roll som användandet av sociala medier och andra digitala miljöer kan ha i konflikter i den kriminella miljön.

FOI ska vidare undersöka hur det går till när barn och unga nås av innehåll som marknadsför en kriminell livsstil samt undersöka hur barns och ungas attityder till våld och kriminalitet påverkas av att exponeras för sådant innehåll. FOI ska även bedöma om vissa grupper är särskilt mottagliga för denna typ av innehåll. Det skulle exempelvis kunna handla om barn och unga som är särskilt sårbara med anledning av en problematisk familjesituation eller annan utsatthet, psykisk ohälsa eller olika typer av kognitiva svårigheter. Om möjligt ska FOI identifiera och beskriva omständigheter som signalerar en ökad risk för att en enskild individ kan komma att involveras i kriminalitet. I uppdraget ingår även att uppskatta hur många barn och unga som tar del av innehåll som marknadsför en kriminell livsstil samt bedöma om det finns likheter med radikaliseringsprocesser inom

andra områden, exempelvis olika typer av våldsbejakande extremism.

Utifrån den kunskap som FOI sammanställer i arbetet med uppdraget ska myndigheten föreslå vilka motåtgärder och förebyggande insatser som kan vidtas på området.

På regeringens vägnar

Gunnar Strömmer

Anders Persson

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM

Försvarsdepartementet/MF EM

Socialdepartementet/SOF, SL, HC

Finansdepartementet/BA, OFA DIS

Utbildningsdepartementet/U, S, UH

Barnombudsmannen

Brottsförebyggande rådet

Kammarkollegiet

Polismyndigheten